

1. *Babszém Jankó*. Tündérmese; típuszáma: AaTh 700, típuscíme: „Hüvelyk Matyi”; magyar változatainak száma: 23, ezek közül 3 a 19. sz. utolsó negyedében megjelent ponyvafüzet. A mese első magyar megjelenése ennél két évtizeddel korábbi (Ipolyi Arnold: *Magyar mythologia*, Pest, 1853. 113.). Ez a Berze Nagy János által idézett töredékes változat (*Magyar népmesetípusok*. Pécs, 1957. II. 239.) a nálunk közismert forma jegyeit hordozza, ellentétben változatunkkal és a ponyvaváltozatokkal, melyek jórészt az elmondó szabadjára engedett fantáziája termékeinek tűnnek. Sebestyén Adámné változata ötletes és mulatságos. jól érzékelteti a mesemondó jó humorát. Cselekménye nagyon eltér Fábián Ágostonné a típushoz tartozó azonos című meséjétől (1. köt. 116—119.), mely viszont a közismert formát követi igen ötletesen, életszerűen. Az újítási törekvés mindkét változaton megmutatkozik, de más-más módon.

2. *Bolond Mihók*. Tréfás mese, típusképlete: MNK 1643A*—AaTh 1537. Az összetétel nem tartozik a ritkaságok közé, „A fának eladott tehén” meséjének (MNK 1643A*) 15 ismert változata közül 5 ilyen, Sebestyén Ádámnéé azonban csonka, hiányos. Valószínűleg akkor jutott eszébe, mikor férje Fábián Ágostonné meséit hangszalagra vette és őt is magával vitte, hogy jó kedélyével, közvetlen modorával a mesemondáshoz hangulatot teremtsen. Ilyenkor Sebestyén Ádámnénak gyakran eszébe jutott, hogy ezt vagy azt a mesét ő is ismeri, de másképpen, s otthon ő is elmondta, amire emlékezett. Ha a mese nem tartozott a családban többször is elmondott meséi közé, ilyenféle szövegek kerültek hangszalagra, amelyek jól példázzák, hogy hogyan is él egy-egy mese a hallgató tudatában. Ez a mese valószínűleg Fábián Ágostonné 1. meséje kapcsán jutott Sebestyén Ádámné eszébe. Györfi Rudolf 16. és Jakab (Pulic) Ferenc 3. meséjével összehasonlítva azt is jól érzékelteti, hogy egy-egy kedvelt mese hányféle formában él nagyjából ugyanabban az időben egy közösség tudatában.

3. *A farkas és a kecskék*. Állatmese, típuszáma: AaTh 123, típuscíme: „A hét kecskeolló”. A mesének mindössze 9 magyar változatát tartjuk számon, ez azonban nem tükrözi reálisan a mese ismertségét, elterjedtségét. Nem tévedhetünk nagyot, ha azt mondjuk, hogy a mese gyermekmeseként nálunk általánosan ismert már a 16. század óta. Megtalálható ugyanis már Heltai Gáspár ezópusi meséi között (Régi Magyar Könyvtár 4. 60—61. XXIV. fabula.). Ez a változat azonban még csak a mese első felét tartalmazza: a kecskeanya elmegy hazulról, s meghagyja a fiainak, hogy senkit ne engedjenek be. A farkas hangját elváltoztatva bebocsátást kér, de a gödölyék farkáról felismerik, és nem engedik be. A mese második fele, hogy a farkas mégis csak bejut és a kecskeollókat egy kivételével elnyeli, a kecskeanya azonban felvágja a hasát, a kecskeollók elvenen kiugrálnak, s a farkast a helyettük betett kövek a vízbe húzzák, már későbbi betoldás, mely széles körű elterjedését részben a Grimm-gyűjteménynek köszönheti. (5. mese.) A mesét Sebestyén Ádámné valószínűleg a gyermekeinek mesélte, mikor azok kisebbek voltak. Egy változatot elmondott Gáspár S. Antal is Bosnyák Sándornak s egy másikat elmondott Mekényesen Jakab Krisztina 12 éves moldovai születésű kislány is román dalbetéttel. A három változat a mese népszerűségére mutat, s a szokatlan befejezés —, hogy ti. a farkas a kövekkel a hasában földhöz csapja magát, s úgy döglik meg, nem pedig a vízbe fullad —, a szóbeliségben való továbbélésre utal.

4. *A malacka mög a farkas*. Állatmese, típuszáma: AaTh 121, típuscíme: „A kismalac és a farkas”. A közismert gyermekmese közismert formájának teljes változata. Láthatólag a mese ebben a formában is ismert volt Andrásfalván, s nem csak abban, amelyet Fábián Ágostonné elmondott (2. köt. 98.), s amelyre férje is emlékezett. A „röhög” szó többszöri ismétlése sajátos hangulatúvá teszi Sebestyén Ádámné meséjét. A mese a nemzetközi népmesekatalógus tanúsága szerint egész Európában ismert. A változatokra nézve ld. Fábiánné 115. meséjének a jegyzetét is. A mese egy változatát elmondta Gáspár S. Antal is Bosnyák Sándornak.

5. *Az ember sose elég okos*. Novellamese (részlet), típuszáma AaTh 910A. A bukovinai székel mesemondók által oly igen kedvelt „Helyesnek bizonyult jótanácsok” mesecsoporthoz egyik redakciójának két epizódja önálló meseként elmondva. (Vö. Ortutay Gyula: *Fedics Mihály mesél* UMNGY I.

Bp., 1940. 335—351. 29.). Az altípust Palkó József 21. meséje, Erős Jákobné 7. meséje és Görbedi István jeles tiszalöki (Szabolcs m.) mesemondó 24. meséje (Makra Sándor EA 4877. 63—67. „A török fogoly”) alapján MNK 910B* típuszámmal és „A rác jótanácsai” típuscímmel láttuk el abban a biztos tudatban, hogy a változatok mögött népi olvasmány áll, ez azonban eddig nem került elő. Ugyanez tételezhető fel az önálló meseként ismeretes két epizódról is, melyet a „Ne add kölcsön a lovadat”-tanács alapján az AaTh 910 A típuszámon helyeztünk el „A két jótanács” típuscímmel. „A három jótanács”-redakció (AaTh 910B) bukovinai székely változatainak felsorolását ld. kötetünkben Sebestyén Antal 3. meséjének a jegyzeteiben. Ismerik a bukovinai székely mesemondók a típusbokornak egy negyedik redakcióját is (AaTh 911*), melynek egy változatát Gáspár S. Antal mondta el Bosnyák Sándornak (EA 13502. 58—60. 24. ld. Magyar Népmesekatalógus 4. 204.).

6. *Az ügyes leán s a lusta legén.* Legendamese, típuszáma: AaTh 822. „A rest legény, szorgalmas leány” meséjének ez már harmadik változata gyűjteményünkben Sebestyén Ádámné sajátos stílusában vázlatosan előadva. A változat megerősíti feltevésünket, hogy a mese nemcsak Benedek Elek gyűjteményéből, hanem a szóbeliségből is ismert kellett legyen mind Fábián Agostonné, mind Palkó József számára (l. 65., ill. 10. meséjüket és azok jegyzeteit).

7. *A kacifántos székéj legén, s a jóra való leán.* Igaz történet, vö. MNK 1459*** „Kovászos Jancsi”. Voltaképpen ez is leányoktató mese a bukovinai székely leányok előtt közismert szereplőkkel. A mesével kapcsolatban ld. a Jakab (Pulic) Ferenc 2. és a Szentes Mátyásné 3. meséjéről elmondottakat.

8. *A türelmes asszon.* Újabb igaz történet arról, hogy mennyit kellett az asszonyoknak szenvedni mulatós férjük mellett odahaza Bukovinában.